Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
PEDRA CRUZA VILLALÓNA,
predstavljeni 8. septembra 2015 [1]

Zadeva C-297/14

Dr. Rüdiger Hobohm
proti
Benedikt Kampik Ltd & Co. KG,
Benediktu Aloysiusu Kampiku
in
Mar Mediterraneo Werbe- und Vertriebsgesellschaft für Immobilien SL

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Bundesgerichtshof (Nemčija))

„Območje svobode, varnosti in pravice — Pravosodno sodelovanje v civilnih in gospodarskih zadevah — Uredba (ES) št. 44/2001 — Pristojnost za potrošniške pogodbe — Člen 15(1)(c) — Dejavnost, usmerjena v drugo državo članico — Pojem gospodarske ali poklicne dejavnosti, usmerjene v državo članico potrošnika — Mandatna pogodba, katere cilj je ekonomska realizacija prejšnje pogodbe, sklenjene v okviru dejavnosti podjetnika, usmerjene v državo članico potrošnika“

1. Obravnavani predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je predložilo Bundesgerichtshof, se nanaša na možnost sprejetja pristojnosti sodišča kraja, v katerem ima potrošnik stalno prebivališče, v skladu z Uredbo (ES) št. 44/2001 [2] v položaju, v katerem je bila po sklenitvi in izvedbi posredniške pogodbe za nakup nepremičnine v Španiji – dejavnost, ki jo je podjetnik prek oglaševanja usmerjal v Nemčijo – sklenjena mandatna pogodba za rešitev nekaterih težav, povezanih s pogodbo o kupoprodaji zadevne nepremičnine.

2. S to zadevo se Sodišču znova ponuja priložnost, da se opredeli glede razlage členov 15(1)(c) in 16(1) Uredbe Bruselj I, ki sta bila v sodni praksi že večkrat predmet razlage, zlasti v sodbah Pammer in Hotel Alpenhof, [3] Mühlleitner, [4] Emrek [5] ter Maletic [6].

3. Drugače od teh zadev, pri katerih je Sodišče o navedenih določbah vedno odločalo v okviru ene same pogodbe, je obravnavana zadeva posebna v smislu, da se nanaša na položaj, v katerem obstaja več pogodb, ki se sicer nanašajo na različne storitve in so časovno ločene, vendar je med njimi povezava. Nacionalno sodišče Sodišče zlasti sprašuje – kot je bilo že navedeno – o možnosti, da potrošnik pri

1 — Jezik izvirnika: španščina.

2 — Uredba Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini: poglavje 19, zvezek 4, str. 42, v nadaljevanju: Uredba Bruselj I). Od 10. januarja 2015 je bila ta uredba nadomeščena z Uredbo (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL L 351, str. 1).

3 — C-585/08 in C-144/09, EU:C:2010:740.

4 — C-190/11, EU:C:2012:542.

5 — C-218/12, EU:C:2013:666.

6 — C-478/12, EU:C:2013:735.

sodišču v kraju svojega stalnega prebivališča vloži tožbo zoper podjetnika v zvezi s pogodbo, ki – kot opozarja – ni neposredno zajeta v okviru dejavnosti, ki jo njegov sopogodbenik usmerja v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, ampak je namenjena ekonomski realizaciji pogodbe, ki sta jo stranki pred tem sklenili v okviru te dejavnosti, ki je usmerjena v to državo članico.

4. Razprava v tej zadevi bo zato osredotočena na specifično vprašanje, ali je na podlagi povezave med zaporedno sklenjenima in medsebojno tesno povezanima potrošniškima pogodbama, od katerih pa je bila le prva sklenjena neposredno v okviru dejavnosti, ki jih zadevni podjetnik prek oglaševanja usmerja v državo članico stalnega prebivališča potrošnika, mogoče šteti, da so izpolnjene zahteve iz člena 15(1)(c) Uredbe Bruselj I.

I – **Pravni okvir**

5. V uvodnih izjavah 11, 12, 13 in 15 Uredbe Bruselj I je navedeno:

„(11) Pravila o pristojnosti morajo biti čimbolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca, pri čemer mora taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi predmeta pravde ali avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina. Da bi postala skupna pravila preglednejša in da ne pride do kolizije pristojnosti je treba stalno prebivališče pravne osebe opredeliti kot avtonomen koncept.

(12) Poleg stalnega prebivališča toženca mora obstajati tudi alternativna podlaga pristojnosti, ki temelji na tesni povezavi med sodiščem in sporom, ali ki je v interesu ustreznosti sodnega varstva.

(13) Šibkejša stranka mora biti v zvezi z zavarovanjem, potrošniškimi pogodbami in zaposlitvijo zaščitena s pravili o pristojnosti, ki so za varstvo njenih pravic ugodnejša od splošnih pravil.

[…]

(15) V interesu ustreznega sodnega varstva je treba čimbolj zmanjšati možnost sočasnih postopkov in zagotoviti, da v dveh državah članicah niso izdane nezdružljive sodne odločbe. Obstajati mora jasen in učinkovit mehanizem za reševanje primerov litispendence in sorodnih pravd ter za preprečevanje problemov, ki izhajajo iz razlik med državami članicami v zvezi z določitvijo trenutka, ko se zadeva šteje za visečo. Za namene te uredbe je treba ta trenutek opredeliti kot avtonomen koncept.“

6. Pravila za določitev pristojnosti so zajeta v poglavju II Uredbe Bruselj I. Člen 2(1) te uredbe, ki je vključen v oddelek 1 omenjenega poglavja, naslovljen „Splošne določbe“, določa, da so ob upoštevanju določb te uredbe „osebe s stalnim prebivališčem v državi članici ne glede na njihovo državljanstvo tožene pred sodišči te države članice“.

7. Člen 3(1) Uredbe Bruselj I iz navedenega oddelka določa, da so lahko „[o]sebe s stalnim prebivališčem v državi članici […] tožene pred sodišči druge države članice samo na podlagi pravil, opredeljenih v oddelkih od 2 do 7 tega poglavja“.

8. Oddelek 4 iz poglavja II Uredbe Bruselj I, v katerem so zajeti členi od 15 do 17, se nanaša na pristojnost za potrošniške pogodbe. Člen 15(1) Uredbe Bruselj I določa:

„V zadevah v zvezi s pogodbami, ki jih sklene oseba – potrošnik – za namen, za katerega se šteje, da je izven njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti, se pristojnost določi v skladu s tem oddelkom brez poseganja v člen 4 in v peto točko člena 5:

[…]

(c) v vseh drugih primerih, če je bila pogodba sklenjena z osebo, ki opravlja gospodarsko ali poklicno dejavnost v državi članici, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, ali če na kakršen koli način usmerja to svojo dejavnost v to državo članico ali v več držav, vključno s to državo članico, pogodba pa spada v okvir te dejavnosti.“

9. Člen 16(1) Uredbe Bruselj I določa, da lahko „[p]otrošnik […] sproži postopek zoper drugo pogodbeno stranko bodisi pred sodišči v državi članici, v kateri ima ta stranka stalno prebivališče, ali pred sodišči kraja, kjer ima potrošnik stalno prebivališče“.

II – **Dejansko stanje in postopek v sporu v glavni stvari**

10. Obravnavano vprašanje za predhodno odločanje je bilo postavljeno v okviru spora med Rüdigerjem Hobohmom, tožnik in revident, in družbo Benedikt Kampik LTD & Co. KG, Benediktom Aloysiusem Kampikom ter družbo Mar Mediterraneo Werbe- und Vertriebsgesellschaft für Immobilien S.L. (v nadaljevanju: Mar Mediterraneo), tožene stranke in nasprotne stranke v postopku z revizijo.

11. B. A. Kampik je leta 2005 v imenu tožnika, R. Hobohma, pri družbi Kampik Immobilien KG posredoval pri sklenitvi „opcijske pogodbe o nakupu“ v zvezi s pridobitvijo stanovanja v počitniškem kompleksu, ki naj bi ga v španski občini Denia zgradil nemški nosilec projekta. Ta kompleks je bil s prospektom v nemškem jeziku tržen tudi v Nemčiji. Iz predložitvenega sklepa je razvidno, da so tožene stranke poleg tega oglaševale na spletu, da ponujajo posredništvo pri nepremičninskih poslih v Španiji. [7]

12. Leta 2006 sta tožnik in njegova žena z vlagateljem sklenila kupoprodajno pogodbo, predvideno v opcijski pogodbi o nakupu. Potem ko sta kupca plačala prva obroka v skupnem znesku 62.490 EUR, se je prodajalka leta 2008 znašla v gospodarskih težavah, zaradi česar je bilo dokončanje kompleksa ogroženo.

13. B. A. Kampik je tedaj tožniku ponudil, da bo poskrbel za to, da bo stanovanje vseljivo. Tožnik in njegova žena sta odpotovala v Španijo in B. A. Kampiku dala notarsko pooblastilo za zastopanje njunih interesov v zvezi s kupoprodajno pogodbo, sklenjeno leta 2006. Tožnik je B. A. Kampiku izročil ček na prinosnika za znesek 27.647 EUR kot delni znesek tretjega obroka kupnine, ki ga je ta unovčil v korist računa družbe Mar Mediterraneo, ki je prav tako ena od toženih strank. Leta 2009 je R. Hobohm B. A. Kampiku nakazal 1 448,72 EUR, ki jih je ta po svojih navedbah potreboval za izbris hipoteke, vpisane v breme tožnika. Vendar do izbrisa hipoteke ni prišlo.

7 — Bundesgerichtshof se ugotovitev sodišča, ki je ugotavljalo dejansko stanje, da je bila dejavnost posredovanja, ki jo je opravljala tožena stranka s sedežem v Španiji, usmerjena v Nemčijo, ne zdi sporna in v zvezi s tem opozarja na več indicev, kot je to, da so bile storitve prek interneta ponujane v nemškem jeziku, da je bil kot možnost za stik naveden naslov elektronske pošte z oznako domene „.de“, da je bila za kontakt z „back office“ navedena telefonska številka v Berlinu in da so bili uporabljeni prospekti v nemščini.

14. Potem ko je zaradi insolventnosti nosilca projekta med strankami prišlo do nesoglasij, sta tožnik in njegova žena preklicala pooblastilo, ki sta ga dala B. A. Kampiku. Tožnik od toženih strank zahteva vračilo izplačanih zneskov. Vendar je Landgericht, na območju katerega se nahaja stalno prebivališče tožnika in pri katerem je ta vložil tožbo, to zavrglo kot nedopustno, ker naj ne bi bilo krajevno pristojno. R. Hobohm je po neuspešni pritožbi zoper to odločbo pri predložitvenem sodišču vložil revizijo.

III – **Vprašanje za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem**

15. Bundesgerichtshof je Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali lahko potrošnik v skladu s členom 15(1)(c), druga možnost, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 […] v povezavi s členom 16(1), druga možnost, te uredbe vloži tožbo proti drugi pogodbeni stranki, ki opravlja poklicno ali pridobitno dejavnost v drugi državi članici Evropske unije, pri sodišču v kraju, v katerem ima stalno prebivališče, če pogodba, zaradi katere je bila vložena tožba, neposredno sicer ne spada v okvir take dejavnosti druge pogodbene stranke, ki je usmerjena v državo stalnega prebivališča potrošnika, vendar je namen te pogodbe ekonomska realizacija, ki se je zasledovala s pogodbo, ki sta jo stranki sklenili prej in ki je že bila izvršena in je zajeta na področju uporabe navedenih določb?“

16. Pisna stališča so Sodišču predložile italijanska, portugalska in švicarska vlada ter Evropska komisija.

IV – **Vprašanje za predhodno odločanje**

A – *Stališča, predložena Sodišču*

17. Razen italijanske vlade so se vse druge udeleženke, ki so predložile pisna stališča, opredelile v prid uporabi člena 15(1)(c) Uredbe Bruselj I za obravnavani primer.

18. Portugalska vlada je navedla, da sta – čeprav je bila prva pogodba iz leta 2005 izpolnjena s sklenitvijo prodajne pogodbe, tako da mandatna pogodba, sklenjena leta 2008, ni neposredno povezana z dejavnostjo, ki so jo prek spleta oglaševale tožene stranke – obe pogodbi vendarle v neposrednem razmerju, saj brez prve posredniške pogodbe sploh ne bi prišlo do sklenitve mandatne pogodbe, katere predmet je prav rešitev težav, nastalih po prodaji. Tožnik je zato upravičen do varstva tudi v okviru mandatne pogodbe, saj je bila ta sklenjena v tesni povezavi s prvo pogodbo, sklenjeno s toženimi strankami. Portugalska vlada ob sklicevanju na sodbo Sodišča v zadevi Emrek [8] opozarja, da bi bila uvedba novih pogojev, ki niso določeni v členu 15(1)(c) Uredbe – kot denimo obstoj vzročne zveze med načinom usmerjanja gospodarske ali poklicne dejavnosti v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, in sklenitvijo pogodbe – v nasprotju s ciljem, ki se uresničuje s to določbo. Vendar je dejstvo, da je bila dejavnost toženih strank, usmerjena v Nemčijo, vzrok za sklenitev mandatne pogodbe, treba šteti za indic, da se uporabi člen 15(1)(c), druga možnost, Uredbe št. 44/2001. Portugalska vlada torej predlaga, naj se na vprašanje za predhodno odločanje odgovori pritrdilno.

19. Evropska komisija je najprej opozorila, da pomeni člen 15(1)(c) Uredbe Bruselj I izjemo od splošnega pravila, da se pristojnost določi glede na stalno prebivališče tožene stranke in da ga je zato treba razlagati ozko, nato pa poudarila, da je treba pojme iz te določbe razlagati samostojno ter zlasti ob upoštevanju sistematike in ciljev navedene uredbe. Komisija enako kot portugalska vlada poudarja, da pomeni posredniška dejavnost tožene stranke, usmerjena v Nemčijo, vzrok za sklenitev tako prodajne pogodbe kot tudi mandatne pogodbe, ki sta bili sklenjeni po začetku te dejavnosti. Med

8 — C-218/12, EU:C:2013:666.

posredniško dejavnostjo tožene stranke in sklenitvijo mandatne pogodbe je torej tesna vsebinska povezava. Zato sta prva pogodba o posredovanju in mandatna pogodba nerazdružljivo povezani, zaradi česar je upravičeno, da pristojnost, ki je ugodna za potrošnika, velja ne le za prvo pogodbo, ampak tudi za drugo. Komisija prav tako navaja, da bi bila taka razlaga skladna s sodno prakso Sodišča iz zadeve Maletic.[9] Komisija nazadnje v zvezi z zahtevo po predvidljivosti pristojnosti sodišča kraja, v katerem ima potrošnik stalno prebivališče, poudarja, da bi tožena stranka lahko razumno predvidela, da se bo ureditev, ki se uporabi za posredniško pogodbo, ki jo je sklenila, uporabila tudi za mandatno pogodbo, saj sta obe nerazdružljivo povezani.

20. Švicarska vlada opozarja, da se mora za namene člena 15(1)(c) Uredbe Bruselj I pogodba nanašati na storitev, ki se ponuja v okviru zadevne poslovne dejavnosti, in sicer tudi če oglaševalska dejavnost ponudnika, iz katere je razvidna usmeritev njegove dejavnosti v državo stalnega prebivališča potrošnika, ne zadeva te specifične dejavnosti: gre torej za to, da se zajame storitve, pri katerih je – čeprav niso te, ki jih podjetnik običajno ponuja – vendarle razvidna zadostna vsebinska povezava z njegovo običajno dejavnostjo in ki se opravljajo v okviru istih struktur podjetja. Poleg tega se mora zaradi praktičnih in načelnih razlogov za vse storitve, ki bi bile lahko povezane z določeno poslovno dejavnostjo, uporabiti ena sama ureditev. Švicarska vlada zlasti opozarja, da glede storitev, ki jih ponudnik uradno ne ponuja, obstaja omejena potreba za varstvo potrošnikov, saj se storitev ne ponuja na splošno nekemu neopredeljenemu krogu oseb, ampak je individualno ponujena natančno določeni stranki: v tem primeru se ponudnik storitve zaveda, da sklepa pogodbo z državljanom, ki ima stalno prebivališče v drugi državi članici.

21. Italijanska vlada je zavzela nasprotno stališče od tega, ki ga zagovarjajo druge udeleženke, ki so Sodišču predložile pisana stališča, in poudarja, da je treba člen 15(1)(c) Uredbe kot izjemo od splošnega pravila razlagati ozko. Povezava med nakupom stanovanja in mandatno pogodbo naj ne bi upravičevala, da se za to pogodbo uporabi navedena določba v povezavi s členom 16(1) Uredbe. Čeprav italijanska vlada priznava, da bi se omenjena posebna pristojnost lahko uporabila tudi za primere, v katerih bi bila med akcesorno pogodbo in glavno pogodbo razvidna povezava v smislu pravno-vzročne nujnosti, pa meni, da to ne more veljati v primeru zgolj gospodarske in praktične povezave, kakršna je podana v obravnavani zadevi. V nasprotnem primeru bi vsled široke razlage lahko nastal umeten konstrukt dejstev, katerega edini namen bi bila sprememba običajnih pravil o določitvi mednarodne pristojnosti.

B – *Presoja*

1. Uvodni preudarki in preoblikovanje vprašanja za predhodno odločanje

22. Kot je bilo pojasnjeno, Bundesgerichtshof sprašuje, ali je posebno pristojnost za zadeve, v katerih je stranka potrošnik, v skladu s členom 16(1) Uredbe Bruselj I mogoče uporabiti v zvezi s pogodbo, sklenjeno med potrošnikom in podjetnikom, ki sicer ni neposredno zajeta v okviru dejavnosti, ki jih ta podjetnik z oglaševanjem usmerja v državo članico stalnega prebivališča potrošnika, v smislu člena 15(1)(c) te uredbe, je pa tesno povezana s prejšnjo pogodbo med istima strankama, pri kateri pa so pogoji iz zadnjenavedene določbe nedvomno izpolnjeni.

23. Vendar menim, da je za to, da bi Sodišče lahko dalo koristen odgovor, iz razlogov, ki jih bom pojasnil v nadaljevanju, treba preoblikovati vprašanje za predhodno odločanje.

24. Še prej pa se mi zdi primerno podati nekaj splošnih preudarkov.

9 — C-478/12, EU:C:2013:735.

25. Nujno izhodišče za obravnavo problematike obravnavane zadeve je besedilo člena 15(1) Uredbe Bruselj I. Ta določba je bila že predmet razlage v sodni praksi Sodišča, ki je večkrat ugotovilo, da se uporabi, če so kumulativno izpolnjeni trije pogoji. [10]

26. Prvič, obstajati mora pogodbena stranka, ki ima status potrošnika, v smislu, da ravna v kontekstu, za katerega se lahko šteje, da je zunaj njene poklicne ali pridobitne dejavnosti. [11] V obravnavani zadevi ni sporno, da so tožene stranke v sporu v glavni stvari delovale v okviru izvajanja svojih poklicnih ali pridobitnih dejavnosti, tožnik, R. Hobohm pa je deloval kot potrošnik.

27. Drugič, pogodba med potrošnikom in podjetnikom mora biti dejansko sklenjena. [12] V zvezi s tem je iz predložitvenega sklepa jasno razvidno, da so zakonca Hobohm in B. A. Kampik leta 2008 sklenili sporno mandatno pogodbo. Kar zadeva drugi toženi stranki v postopku v glavni stvari, je treba navesti, da je Bundesgerichtshof izrecno poudarilo, da v fazi revizije, v kateri je postopek v glavni stvari, vprašanje o tem, ali so trditve tožnika primerne za utemeljitev obstoja pogodbenih pravic v razmerju do vseh toženih strank, ni upoštevno, saj pritožbeno sodišče ni preizkusilo utemeljenosti trditev tožnika. Zato Bundesgerichtshof meni, da je zaradi možnosti, da pogodbene pravice obstajajo med vsemi toženimi strankami, postavljeno vprašanje enako relevantno v razmerju do vseh. Glede na te ugotovitve menim, da v obravnavani zadevi Sodišče ni pristojno za ugotavljanje obstoja pogodbenih razmerij med tožnikom in tremi toženimi strankami.

28. Tretjič, pogodba mora spadati v eno od kategorij iz člena 15(1), [13] kategorija, ki je upoštevna za spor v glavni stvari, je ta iz točke (c) tega člena, [14] ki jo je Sodišče v svoji sodni praski že razlagalo.

29. V skladu z ustaljeno sodno prakso pa morata biti za uporabo navedene določbe izpolnjena dva pogoja. Prvič, podjetnik mora bodisi opravljati svoje dejavnosti v državi članici, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, bodisi na kakršen koli način usmerjati te dejavnosti v to državo članico ali v več držav, vključno s to državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče. Drugič, sporna pogodba mora spadati v okvir takih dejavnosti. [15]

30. Predložitveno sodišče meni, da mandatna pogodba, sklenjena leta 2008, ob ločeni preučitvi ne izpolnjuje pogojev iz člena 15(1)(c), druga možnost, Uredbe Bruselj I, zlasti ker dejavnosti vodenja poslov, prevzete na podlagi mandatne pogodbe, ni mogoče vključiti v okvir dejavnosti posredovanja pri pogodbah o nakupu nepremičnin, ki je bila usmerjena v Nemčijo. Predložitveno sodišče pa se kljub temu nagiba k mnenju, da je povezava med pogodbo o posredovanju in mandatno pogodbo dovolj močna, da je mogoče ugotoviti, da so izpolnjeni pogoji, zahtevani v navedeni določbi; pri utemeljitvi tega stališča pa se opira na teleološko razlago in poudarja vzročno zvezo med dejavnostjo toženih strank, usmerjeno v Nemčijo, ki je privedla do prve od pogodb o posredovanju, in mandatno pogodbo. Bundesgerichtshof namreč meni, da sta imeli obe pogodbi enak namen – nakup stanovanja in njegova dejanska uporaba – in da je zato treba obe pravni razmerji obravnavati skupaj.

10 — Sodbi Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, točka 30) in Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, točka 23).

11 — O pojmu potrošnika na področju Bruseljske konvencije in Uredbe Bruselj I glej na primer sodbe Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15); Gabriel (C-96/00, EU:C:2002:436); Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32) in Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165).

12 — Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, točka 30). O pogoju v zvezi z obstojem pogodbe, sklenjene med potrošnikom in podjetnikom, glej nedavno sodbo Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, točka 29 in naslednje).

13 — Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, točka 30).

14 — Za namene obravnavanega spora nista upoštevni kategoriji, navedeni v točkah (a) (če gre za pogodbo o prodaji blaga na obroke) in (b) (če gre za pogodbo o posojilu z obročnim odplačevanjem ali za kakršno koli drugo obliko posojila za financiranje prodaje blaga) člena 15(1) Uredbe Bruselj I.

15 — Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, točka 36).

31. Predložitveno sodišče tako zlasti poudarja dejstvo, da je v skladu s sodbo Emrek[16] vzročno zvezo – čeprav ne gre za nujni pogoj – treba šteti za indic „usmerjene dejavnosti“. Vendar je Bundesgerichtshof izrazilo dvome glede možnosti uporabe te razlage, saj je v skladu z ustaljeno sodno prakso člen 15(1)(c) Uredbe Bruselj I nujno treba razlagati ozko.

32. V tej točki je treba poudariti, da se vprašanje za predhodno odločanje, kakor ga je formuliralo Bundesgerichtshof, nanaša na možnost uporabe člena 15(1)(c) Uredbe Bruselj I ob „ločitvi“ izpolnjevanja obeh navedenih pogojev. Predložitveno sodišče namreč sprašuje, ali se v položaju, v katerem obstaja dejavnost, ki jo podjetnik usmerja v državo članico potrošnika, člen 15(1)(c) Uredbe Bruselj I lahko uporabi za pogodbo, ki ni bila sklenjena v okviru te dejavnosti, ampak v okviru dejavnosti, ki jo izvaja isti podjetnik in ni neposredno usmerjena v državo članico potrošnika, in sicer na podlagi vsebinske povezave z neko prej sklenjeno pogodbo.

33. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je neločljiva povezava med pogojema iz člena 15(1)(c) Uredbe Bruselj I izrecna in da iz nje izhaja zahteva, da je pogodba zajeta v okviru dejavnosti, ki jih podjetnik usmerja v državo članico potrošnika. Odgovor na vprašanje za predhodno odločanje v obliki, v kakršni ga je predložilo predložitveno sodišče, bi bil zato nujno nikalen.

34. Vendar menim, da bi bilo za to, da se predložitvenemu sodišču da koristen odgovor, primerno preoblikovati vprašanje za predhodno odločanje, saj je ravno razlaga pojma „usmerjena dejavnost“ tisto vprašanje, ki je predmet tako predloga za sprejetje predhodne odločbe kot pisnih stališč, predloženih Sodišču.

35. Zato menim, da bi bilo mogoče vprašanje izraziti tako: „Ali je člen 15(1)(c), druga možnost, Uredbe Bruselj I v povezavi s členom 16(1), druga možnost, te uredbe mogoče razlagati tako, da se ta določba lahko uporabi v zvezi s pogodbo, katere predmet je doseganje ekonomske realizacije, ki se ji sledi z drugo pogodbo, ki sta jo stranki sklenili prej in ki je bila že izvršena in je zajeta v okviru gospodarskih ali poklicnih dejavnosti, ki jih podjetnik usmerja v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče?“

2. Pojem „usmerjena dejavnost“ in indic „vzročne zveze“

36. Prvič, ob sklicevanju na razlago pojma „usmerjena dejavnost“, ki v Uredbi Bruselj I ni opredeljen, je treba spomniti, da je Sodišče v svoji ustaljeni sodni praksi poudarjalo, da je treba pojme, uporabljene v Uredbi Bruselj I, razlagati samostojno in se pri tem opreti na sistematiko in cilje te uredbe.[17] Eden od teh ciljev je – kot je zlasti v povezavi s členom 15(1)(c) Uredbe razvidno iz njene uvodne izjave 13 – funkcija varstva potrošnika kot šibkejše stranke, ki je pravno manj izkušena od sopogodbenika, ki dejavnost opravlja poklicno ali pridobitno,[18] in „čim [večje] zmanjša[nje] možnost[i] sočasnih postopkov[, da se] zagotovi […], da v dveh državah članicah niso izdane nezdružljive sodne odločbe“.[19]

37. Po drugi strani in prav tako v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča pa je treba opozoriti, da čeprav ni nobenega dvoma, da je namen členov 15(1)(c) in 16 Uredbe Bruselj I varstvo potrošnikov, to ne pomeni, da je to varstvo absolutno.[20] Kot je poudarilo Bundesgerichtshof, značaj izjeme, ki ga ima člen 15(1)(c) v sistematiki Uredbe Bruselj I, preprečuje, da bi se na podlagi cilja varstva potrošnikov razlagal široko. Člen 15(1) navedene uredbe namreč „pomeni odstopanje od splošnega pravila

16 — C-218/12, EU:C:2013:666.

17 — Glej na primer sodbe Pammer in Hotel Alpenhof (C-585/08 in C-144/09, EU:C:2010:740, točka 55); Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, točka 28) in Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, točka 25).

18 — Glej med drugimi sodbe Ilsinger (C-180/06, EU:C:2009:303, točka 41); Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, točka 29) in Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, točka 33).

19 — Glej uvodno izjavo 15 Uredbe Bruselj I in sodbo Maletic (C-478/12, EU:C:2013:735, točka 30).

20 — Sodba Pammer in Hotel Alpenhof (C-585/08 in C-144/09, EU:C:2010:740, točka 70).

o pristojnosti iz člena 2(1) te uredbe, v skladu s katerim so pristojna sodišča države članice, v kateri ima tožena stranka stalno prebivališče, in od pravila o posebni pristojnosti za pogodbe iz člena 5(1) iste uredbe, v skladu s katerim je pristojno sodišče kraja, v katerem je bila ali bi morala biti izpolnjena zadevna obveznost“.[21] Člen 15(1)(c) Uredbe Bruselj I mora biti zato razlagan ozko.[22]

38. Glede na te preudarke je jasno, da bi sprejetje uporabe pristojnosti sodišča kraja, v katerem ima potrošnik stalno prebivališče, v skladu s členom 16(1) Uredbe Bruselj I v vsakem primeru in zgolj na podlagi tega, da je pogodba, ki sama po sebi ne izpolnjuje zahtev, določenih v členu 15(1)(c) te uredbe, vsebinsko povezana s pogodbo, ki sta jo prej sklenili isti stranki, pomenilo široko razlago te določbe, katere glede na značaj izjeme, ki ga ima v splošni sistematiki Uredbe Bruselj I posebna pristojnost za zadeve, v katerih je stranka potrošnik, ni mogoče sprejeti.[23]

39. Vendar pa zaradi razlogov, ki jih bom pojasnil spodaj, menim, da obstoj vsebinske vzročne zveze lahko pomeni enega od indicev, na podlagi katerega bi nacionalno sodišče lahko ugotovilo, da gre za „dejavnost, usmerjeno“ v državo članico potrošnika v smislu člena 15(1)(c) Uredbe Bruselj I.

40. V zvezi s tem je treba spomniti, da je Sodišče v sodbi Emrek ugotovilo, da čeprav obstoj vzročne zveze ne pomeni zahteve, ki jo je treba prišteti k zahtevam iz člena 15(1)(c) Uredbe Bruselj I,[24] pa lahko pomeni indic za „usmerjeno dejavnost“, enakovreden navezavi stika na daljavo, ki pripelje do tega, da postane potrošnik pogodbeno zavezan na daljavo.[25]

41. Vendar je bil ta preudarek iz sodne prakse oblikovan v okviru posebnih okoliščin zadeve Emrek, v kateri je vzročna zveza izhajala iz bistveno drugačnega konteksta. V navedeni zadevi je Sodišče presojalo o tem, ali je vzročno zvezo mogoče šteti za nujen pogoj za uporabo člena 15(1)(c) Uredbe Bruselj I, katere neobstoj bi lahko pomenil morebitno oviro za ugotovitev, da je bila neka dejavnost „usmerjena“ v državo članico potrošnika. In v takem okviru je Sodišče menilo, da čeprav se vzročna zveza ne more šteti za nepisani pogoj za ugotavljanje, ali je določena dejavnost usmerjena v določeno državo članico, pa lahko pomeni indic za to.

42. V obravnavani zadevi pa imamo opraviti s položajem, v katerem se vzročnost ne navaja kot morebitna ovira za uporabo člena 15(1)(c) Uredbe, ampak kot edini element, na podlagi katerega je mogoče utemeljiti njegovo uporabo. V zvezi s tem ni sporno, da sta v okoliščinah spora v glavni stvari poklicna ali pridobitna dejavnost, ki jo tožena stranka prek oglaševanja usmerja v državo stalnega prebivališča potrošnika, ki je tožnik, in pogodba, ki je bila sklenjena zaradi te dejavnosti, elementa, ki sta z mandatno pogodbo iz leta 2008 povezana z domala mehanično vzročnostjo.

21 — Sodbe Pammer in Hotel Alpenhof (C-585/08 in C-144/09, EU:C:2010:740, točka 53); Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, točka 26) in Česká spořitelna, (C-419/11, EU:C:2013:165, točka 26).

22 — Prav tam. V zvezi z Bruseljsko konvencijo glej tudi – med drugimi – sodbe Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15, točka 16); Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, točka 13) in Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32, točka 32).

23 — Sodišče je tudi v zvezi z zahtevo, da mora biti pogodba med potrošnikom in podjetnikom dejansko sklenjena, zavrnilo široko razlago in opozorilo, da te zahteve „ni mogoče razlagati tako, da je […] izpolnjena tudi v primeru verige pogodb, na podlagi katere so nekatere pravice in obveznosti zadevnega subjekta, ki dejavnost opravlja poklicno, prenesene na potrošnika“ (sodba Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, točka 30)).

24 — C-218/12, EU:C:2013:666, točka 21.

25 — Prav tam, točka 29. Kot sem že poudaril v sklepnih predlogih v zadevi Emrek, „[…] obstoj predpogodbenih pripravljalnih dejanj in morebiten obstoj dokazane vzročne zveze sicer nista implicitna pogoja, ki ju je treba prišteti k pogojem, ki so izrecno navedeni v členu 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001, sta pa dejavnika, ki precej olajšata delo nacionalnemu sodišču, ko to ugotavlja, ali je gospodarska dejavnost usmerjena v državo članico“ (sklepni predlogi, predstavljeni v zadevi Emrek (C-218/12, EU:C:2013:494, točka 31)).

43. Kot pravilno opozarja predložitveno sodišče, tu ne gre za presojo prostorsko-časovne vzročnosti med razmerjem zaupanja, ki se je vzpostavilo med strankami spora v glavni stvari v okviru prvega pogodbenega razmerja. Res je, kot navaja italijanska vlada, da ni podano razmerje med glavno in akcesorno pogodbo v smislu pravno-vzročne nujnosti. Vendar pa je za vzročnost, na katero se tu sklicujemo kot na indic za „usmerjeno dejavnost“, potreben obstoj tesne notranje vsebinske povezave med pravnimi razmerji, ki v obravnavani zadevi temelji na dejstvu, da je predmet mandatne pogodbe prav zagotovitev ekonomske realizacije prve od pogodb, sklenjene med istima strankama.

44. A čeprav je mogoče trditi, da bi se tako razumljena vzročna zveza lahko štela za enega od indicev, na podlagi katerih bi bilo mogoče določiti usmerjenost poklicne ali pridobitne dejavnosti tožene stranke, pa ne pomeni edinega elementa, zaradi katerega je mogoče ugotoviti izpolnjevanje zahtev iz člena 15(1)(c) Uredbe Bruselj I; to velja še toliko bolj, kadar je vzročna zveza posredna, kakor je podano v sporu v glavni stvari. Sklenitev mandatne pogodbe namreč ne izhaja neposredno iz dejavnosti, ki jo podjetnik z oglaševanjem usmerja v državo članico stalnega prebivališča potrošnika, ampak iz težav, ki so sledile problemom, nastalim v zvezi z izvršitvijo prodajne pogodbe, sklenjene s tretjo osebo.

45. Nacionalno sodišče mora zato ugotoviti, ali so iz vseh elementov, s katerimi razpolaga, poleg že omenjene vzročne zveze razvidni še drugi indici, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da je zadeva pogodba dejansko zajeta v okviru dejavnosti, ki jo podjetnik usmerja v državo članico stalnega prebivališča potrošnika. Kot take indice lahko eksemplifikativno naštejemo stopnjo povezanosti med dejavnostmi, ki jih opravlja podjetnik, in dejavnostmi, ki jih ta podjetnik z oglaševanjem ali kako drugače usmerja v državo članico potrošnika, dejstvo, da podjetnik svoje storitve vodenja poslov običajno opravlja za stranke s stalnim prebivališčem v drugi državi članici, za katere opravlja tudi storitve nepremičninskega posredovanja, ali to, da se različne vrste storitev opravljajo v okviru istih struktur podjetja, tako da potrošnik ne more razumno predvideti, da bodo za pogodbe pristojna druga sodišča.

46. Na ta način bi bilo prav tako zagotovljeno spoštovanje cilja Uredbe Bruselj I, izraženega v njeni uvodni izjavi 11, da se zagotovi predvidljivost določitve sodne pristojnosti in tako izboljša pravno varstvo oseb s stalnim prebivališčem na ozemlju Unije. S tem se tožeči stranki ravno tako omogoči, da brez težav ugotovi, na katero sodišče lahko vloži tožbo, toženi stranki pa, da razumno predvidi, pred katerim sodiščem je lahko tožena. [26]

47. Po teh preudarkih se mi zdi pomembno, da preučim še eno okoliščino te zadeve. Treba je namreč poudariti, da je v predložitvenem sklepu izrecno navedeno, da je B. A. Kampik „tožeči stranki ponudi[l], da bi poskrbe[l] za to, da bo stanovanje vseljivo“, po čemer sta se R. Hobohm in njegova žena odpravila v Španijo in podpisala mandatno pogodbo. Ker v zvezi s tem niso bile podane natančnejše navedbe, je v vsakem primeru na nacionalnem sodišču, da ugotovi, ali so v sporu v glavni stvari tožene stranke potrošniku dejansko izrazile ponudbo za sklenitev mandatne pogodbe.

48. Vendar je predložitveno sodišče poudarilo, da v zvezi z dejavnostjo, ki je predmet mandatne pogodbe, ni podan niti kateri od indicev, v osnovi povezanih z oglaševanjem, ki jih je navedlo Sodišče v zadevi Pammer in Hotel Alpenhof, [27] niti niso podani primerljivi indici.

26 — V tem smislu glej sodbi Hypoteční banka (C-327/10, EU:C:2011:745, točka 44) in eDate Advertising in drugi (C-509/09 in C-161/10, EU:C:2011:685, točka 50).

27 — C-585/08 in C-144/09, EU:C:2010:740. Med temi indici so navedeni „mednarodni obseg zadevne dejavnosti, kot so nekatere turistične dejavnosti, navedbo telefonske številke z mednarodno klicno kodo, uporabo domenskega imena višje ravni, ki ni domensko ime države članice, v kateri ima trgovec sedež, na primer ‚.de‘, ali celo uporabo nevtralnih domenskih imen najvišje ravni, kot so ‚.com‘ ali ‚.eu‘, opis poti iz drugih držav članic do kraja opravljanja storitve in omembo mednarodnih strank s stalnim prebivališčem v različnih državah članicah, zlasti s predstavitvami izkušenj takih strank“ (točka 83).

49. Je pa treba poudariti, da člen 15(1)(c) Uredbe Bruselj I ne zahteva, da je dejavnost podjetnika v državo članico potrošnika usmerjena z oglaševanjem,[28] ampak se izrecno sklicuje na *kakršen koli način*.

50. Zato je tu treba opozoriti, da je Sodišče v zadevi Pammer in Hotel Alpenhof kot prvo in najbolj očitno merilo, na podlagi katerega je mogoče ugotoviti, ali je dejavnost usmerjena v državo članico stalnega prebivališča potrošnika, navedlo „vsako očitno izražanje volje po poslovanju s potrošniki iz te države članice“.[29]

51. Poleg tega je že člen 13, prvi odstavek, točka 3, Bruseljske konvencije,[30] ki je imel enak položaj in izpolnjeval enako funkcijo varstva potrošnika kot šibkejše stranke kot člen 15(1)(c) Uredbe Bruselj I,[31] določal, da se pristojnost sodišča kraja stalnega prebivališča potrošnika uporabi – med drugim in ob upoštevanju omejitev, določenih v tej določbi – v zvezi s pogodbami, pri katerih je bila pred njihovo sklenitvijo v državi stalnega prebivališča potrošnika podana posebna *ponudba* ali izvajano oglaševanje. Tako je iz jasne volje zakonodajalca Unije, da preseže okvir varstva, zagotovljenega s členom 13(1) Bruseljske konvencije,[32] razvidno, da je v pojmu „na kakršen koli način“ zajet ne le kakršen koli način oglaševanja, ampak tudi neposreden stik med podjetnikom in potrošnikom prek ponudbe.[33]

52. V zvezi s tem je Sodišče ugotovilo – prav tako v zadevi Pammer in Hotel Alpenhof – da „[b]esedilo člena 15(1)(c) […] obsega in nadomesti prejšnja pojma ‚posebna‘ ponudba in ‚oglaševanje‘, tako da zajame, kakor je razvidno iz besed ‚na kakršen koli način‘, širši spekter dejavnosti“.[34]

53. Če pa se ugotovi obstoj ponudbe, je jasno, da ta pomeni dejavnik, iz katerega je razviden „očiten izraz volje“ podjetnika, da svoje storitve „usmeri“ v potrošnika s stalnim prebivališčem v drugi državi članici, ki je poleg tega ena od njegovih strank v okviru predhodnega pogodbenega razmerja, vzpostavljenega pri izvajanju dejavnosti, ki je nedvoumno usmerjena v drugo državo članico.

54. Skratka, glede na zgornje preudarke menim, da je treba člen 15(1)(c), druga možnost, Uredbe Bruselj I v povezavi s členom 16(1), druga možnost, te uredbe razlagati tako, da v posebnih okoliščinah spora v glavni stvari obstoj pogodbe, ki sta jo prej sklenili isti stranki in v zvezi s katero obstaja vsebinska vzročna zveza, lahko pomeni indic za ugotovitev, da je dejavnost podjetnika „usmerjena“ v državo članico stalnega prebivališča potrošnika, kar pa je treba presoditi ob upoštevanju vseh elementov, ki jih ima na voljo nacionalno sodišče.

55. Poleg tega je treba v primeru, da nacionalno sodišče ugotovi, da je podjetnik potrošniku izstavil ponudbo, šteti, da je ta ponudba zajeta v pojmu „kakršen koli način“, prek katerega lahko podjetnik svojo dejavnost usmerja v državo članico stalnega prebivališča potrošnika.

28 — V tem smislu Magnus, U., in Mankowski, P., *Brussels I Regulation*, 2, popravljena izdaja, München, 2012, str. 380, in Mankowski, P., Zum Begriff des „Ausrichtens“ auf den Wohnsitzstaat des Verbrauchers unter Art. 15 Abs. 1 lit. c EuGVVO, *Verbraucher und Recht*, 2006, str. 289–294.

29 — C-585/08 in C-144/09, EU:C:2010:740, točka 80.

30 — Konvencija z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32; prečiščena različica, objavljena v UL 1998, C 27, str. 1).

31 — Sodbe Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, točka 28); Ilsinger (C-180/06, EU:C:2009:303, točka 41); Pammer in Hotel Alpenhof (C-585/08 in C-144/09, EU:C:2010:740, točka 57) in Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, točka 29).

32 — Sodišče je opozorilo, da je treba ob podobnosti med besedilom določbe Bruseljske konvencije in določbe Uredbe Bruselj I v skladu z uvodno izjavo 19 te uredbe zagotoviti kontinuiteto pri razlagi teh dveh instrumentov (sodba Ilsinger, C-180/06, EU:C:2009:303, točka 58). Kljub občutnim razlikam med besedilom člena 15 Uredbe Bruselj I in člena 13 Bruseljske konvencije je treba poudariti, da je bilo v sodni praksi in v okviru pripravljalnih del poudarjeno, da je besedilo člena 15(1)(c) Uredbe Bruselj I širše in splošnejše kot besedilo člena 13, prvi odstavek, Bruseljske konvencije, „da bi se zagotovilo boljše varstvo potrošnikov glede na nova sredstva sporočanja in razvoj elektronskega poslovanja“. V zvezi s tem glej denimo sodbe Ilsinger (C-180/06, EU:C:2009:303, točka 50); Pammer in Hotel Alpenhof (C-585/08 in C 144/09, EU:C:2010:740, točka 59) in Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, točka 38). Glej tudi točko 4.2 predloga Uredbe Sveta (ES) o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (COM(1999) 348 final) (UL 1999, C 376 E, str. 1).

33 — V tem smislu glej Magnus in Mankowski, op. cit., str. 380. Pojem „posebna ponudba“ iz Bruseljske konvencije se nanaša „poslovne ponudbe, posamično predložene potrošniku, zlasti prek zastopnika ali pouličnega prodajalca“ (sodba Gabriel, C-96/00, EU:C:2002:436, točka 44).

34 — Sodba Pammer in Hotel Alpenhof (C-585/08 in C-144/09, EU:C:2010:740, točka 61).

V – **Predlog**

56. Ob upoštevanju zgoraj navedenih trditev Sodišču predlagam, naj na vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je postavilo Bundesgerichtshof, odgovori tako:

Člen 15(1)(c), druga možnost, Uredbe Bruselj I v povezavi s členom 16(1), druga možnost, te uredbe je treba razlagati tako, da v posebnih okoliščinah spora v glavni stvari obstoj pogodbe, ki sta jo prej sklenili isti stranki in v zvezi s katero obstaja vsebinska vzročna zveza, lahko pomeni indic za ugotovitev, da je dejavnost podjetnika „usmerjena“ v državo članico stalnega prebivališča potrošnika, kar pa je treba presoditi ob upoštevanju vseh elementov, ki jih ima na voljo nacionalno sodišče.

Poleg tega je treba v primeru, da nacionalno sodišče ugotovi, da je podjetnik potrošniku izstavil ponudbo, šteti, da je ta ponudba zajeta v pojmu „kakršen koli način“, prek katerega lahko podjetnik svojo dejavnost usmerja v državo članico stalnega prebivališča potrošnika.